

In memoriam **BOŽIDAR JELČIĆ (1930-2017.)**

Početak 2017. godine napustio nas je profesor emeritus Božidar Jelčić. Gotovo četrdeset i pet godina, sve do umirovljenja, proveo je na Katedri za financijsko pravo i financijsku znanost Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U četrdesetoj godini života postao je najmlađi redoviti profesor na zagrebačkom sveučilištu. Gotovo dva desetljeća bio je predstojnik Katedre za financijsko pravo i financijsku znanost; bio je dekan Pravnog fakulteta, a u dva mandata i prorektor zagrebačkog sveučilišta gdje se posebno zalagao za unapređenje nakladničke djelatnosti i subvencioniranje sveučilišnih publikacija.

Bio je osnivač i prvi direktor Instituta za javne financije, sudjelovao je u pokretanju institutskog časopisa u kojem je bio dugogodišnji član uređivačkog odbora te objavljivao vlastite i recenzirao radove drugih autora. Bio je jedan od utemeljitelja poslijediplomskog studija Fiskalni sustav i fiskalna politika koji uspješno djeluje gotovo dvadeset godina, kao jedan od smjerova doktorskog studija i specijalističkog postdiplomskog studija Pravnog fakulteta. Također je bio jedan od osnivača i prvih članova Akademije pravnih znanosti Hrvatske.

Nakon umirovljenja, profesor Jelčić, u punoj istraživačkoj i nastavnoj kondiciji, nastavio je znanstveni i nastavni rad na sveučilištu Libertas. Uvijek je naglašavao izuzetno dobru organiziranost i veliku posvećenost te ustanove obrazovanju svojih studenata, ne samo za uspješan rad nego i za održajan i dostojan život. Profesor je bio i rektor tog sveučilišta i o tom je angažmanu uvijek govorio s puno veselja i entuzijazma.

Znanstveno-istraživačka djelatnost profesora Jelčića bila je vrlo intenzivna i izuzetno bogata. Bio je Humboldtov stipendist, a doktorirao je s disertacijom o oporezivanju prometa pod mentorstvom poznatog fiskalnog stručnjaka profesora Fritza Neumarka. Nastavljajući na taj rad, ostao je vodeći stručnjak u tom području, a njegovi radovi su i danas nezaobilazno štivo za svakoga tko se upusti u istraživanje bilo kojeg oblika poreza na promet. Više je puta i u duljim razdobljima boravio u inozemstvu i uvijek se vraćao pun dojмова, ne samo stručnih nego i onih prikupljenih u slobodno vrijeme, i bilo ga je izuzetno zanimljivo i zabavno slušati.

Veliki doprinos profesora Jelčića istraživanju, proučavanju i promoviranju akcija i mjera javnih politika u financijskoj sferi pribavio mu je značajna društvena priznanja. Tako je 1974. i 1984. godine dobio republičku nagradu za znanstveni rad, a 1999. godine nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najveće dostignuće u području društvenih znanosti za 1998. godinu. Od 1985. godine je član suradnik HAZU. Sveučilište „Taras Ševčenko” u Kijevu dodijelilo mu je 1995. počasni doktorat nauka (dr.h.c.) u povodu proslave 160. obljetnice svog osnutka. To je bio jedan od ukupno četrdesetak takvih doktorata kijeuskog sveučilišta. Počasnim građaninom (*Honorary Citizenship*) grada Baltimorea postao je 1978. godine.

Opus profesora Jelčića i više je nego impresivan: 25 knjiga i preko 260 članaka i drugih znanstvenih i stručnih radova. Njegovo istraživačko zanimanje pokrivalo je i zahtjevno područje financiranja obrazovanja o čemu je objavio više radova te knjige „Financiranje obrazovanja” i „Organizacija i financiranje obrazovanja u SAD”. Napisao je i prvi cjeloviti udžbenik „Nauka o financijama i financijsko pravo” u kojem je objedinio znanost javnih financija i javnofinancijsko pravo. S godinama ga je značajno proširivao i objavljivao pod naslovom „Financijsko pravo i financijska znanost”.

Zajedno smo pripremili i knjigu „Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj” koju je 2012. godine izdala Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Tu je profesor Jelčić više nego uspješno ukazao na složenost financijskog prava i financijske znanosti, a posebice poreza (*goriva koje pokreće civilizaciju* – Charles Adams). U toj je knjizi kao i kroz cijeli svoj rad naglašavao kako su porezi istodobno i blagodat i prokletstvo. Ne poznajemo ni jednu civilizaciju koja nije ubirala poreze, a u povijesti ljudi su se vrlo često borili protiv prevelikog oporezivanja. Pokušavao je spoznati jesu li porezi stvarno „cijena civilizacijskog napretka” kako je to rekao Oliver Wendell Holmes ili pak nešto što samo ljude muči cijeli život. U mnogim svojim radovima istraživao je kako ostvariti pravičnost i jednostavnost u oporezivanju, odnosno tko ustvari snosi teret oporezivanja. Podsjećao je kako nema idealnih poreznih rješenja, a većina donesenih odluka je iznuđena i posljedica su objektivnih okolnosti u kojima se nalazi država. Pod pritiskom fiskalnih rashoda, političarima ništa drugo ne preostaje nego donositi zakone vezane uz povećanje poreza. Po njemu: „Nitko ne bi dizao poreze kada ne bi trebao, to bi bilo političko samoubojstvo”.

Usprkos svom velikom razvoju, ekonomika javnog sektora i fiskalna znanost i dalje ostaju zaokupljene mnogim starim problemima. Pitanja poput onih što trebaju osigurati javne službe, kako ih treba financirati i koju ulogu treba imati država u makrovođenju ekonomskih poslova i danas predstavljaju temeljni problem istraživača i praktičara.

Usprkos izuzetnom znanju i međunarodnim uspjesima, profesor Jelčić je bio jednostavna i pristupačna osoba s kojom se bilo i lako i ugodno družiti. Uvijek je nalazio teme za razgovor, istinski se zanimao za okolnosti sugovornika, i s lakoćom pre-

lazio iz stručnog u privatni diskurs. Pri tome, profesor je imao posebno profinjen smisao za humor koji, međutim, nikada nije bio osobno uvredljiv ili agresivan.

Svima će nedostajati, a posebice svojim kolegama, nastavnicima i istraživačima te studentima. U svemu navedenom rad i osobnost Božidara Jelčića bili su od nemjerljive važnosti i sigurno je dao jasne smjernice za uspješna buduća istraživanja drugih znanstvenika na području poreza, financija i financijskog prava.

Predrag Bejaković

In memoriam **MATE BABIĆ (1939-2017.)**

Umro je naš dragi kolega i sveučilišni profesor Mate Babić, jedan od najpoznatijih i najutjecajnijih hrvatskih ekonomista današnjice.

Osnovnu školu pohađao u Runoviću gdje je rođen 14. kolovoza 1939., a gimnaziju je završio u Imotskome. Na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je 1965. godine. Postdiplomski studij na istom fakultetu završio je 1971. godine. Na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu doktorirao je obranivši disertaciju „Analiza i programiranje cijena u procesu privrednog razvoja” u veljači 1973. godine.

Nakon završetka Ekonomskog fakulteta zaposlio se na Ekonomskom institutu u Zagrebu 1965. godine na Odjelu za pomorsku privredu i transport. Tu je objavio svoju prvu knjigu „Pomorske politike u svijetu” za koju je dobio prvu nagradu za znanstveni rad 1969. godine. To je bio njegov prvi rad koji je recenziran u inozemstvu. Akademsku godinu 1973/1974. proveo je na sveučilištu Harvard u SAD-u. Tu je izradio prvi ekonometrijski model jugoslavenske privrede koji je objavljen 1974. godine. Recenziju tog rada objavio je H. T. Shapiro u članku „Macroecnometric Models of Soviet Union and Eastern European Economies: A Tabular Survey” u časopisu *Econometrica*, (45), 1977.

Nastavnim djelovanjem i svojom brojnim udžbenicima uvelike je pomogao oblikovanju generacija ekonomista. Stručno je redigirao prvi prijevod na hrvatski jezik najpoznatijeg svjetskog udžbenika ekonomije nobelovca Paula A. Samuelsona.

Godine 1975. prešao je na Fakultet za vanjsku trgovinu gdje je postao izvanredni profesor i utemeljitelj poslijediplomskog studija iz međunarodne ekonomije. Godine 1980. izabran je prvi put za redovitog profesora na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu, a za redovitog profesora u trajnom zvanju izabran je 1997.

U svibnju 1985. godine poslan je kao ekspert Ujedinjenih naroda u Libiju kao savjetnik za makroekonomsku politiku. Od veljače 1988. do veljače 1989. bio je direktor projekta Ujedinjenih naroda za makroekonomsku politiku u Somaliji.

Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj 1990. kao istaknuti stručnjak za gospodarstvo i ekonomsku znanost, bio je 1990. godine prvi potpredsjednik Vlade zadužen za ekonomiju.

Radeći na Ekonomskom institutu i na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu objavio je veliki broj znanstvenih radova. Mnogi od tih radova objavljeni su i u inozemstvu (uglavnom na engleskom jeziku). Sudjelovao je na većem broju međunarodnih konferencija s referatima koji su objavljeni u najpoznatijim svjetskim časopisima. Objavio je dosad najveći broj udžbenika iz moderne ekonomije na hrvatskom jeziku te dobio više nagrada za znanstveni rad.

Udžbenik *Makroekonomija* prvi put objavljen 1977. doživio je dosad 14 izdanja. Udžbenik *Međunarodna ekonomija* doživio je šest izdanja, a *Mikroekonomska analiza* pet izdanja. Osim tih napisao je i udžbenike *Osnove input-output analize*, *Uvod u teoriju vanjske trgovine*, *Analitički aspekti društvenog računovodstva* i *Uvod u kvantitativne metode ekonomske analize*.

Zajedno s R. A. Mundellom uređivao je časopis *Zagreb Journal of Economics* koji su pokrenuli 1997. godine. Predavao je na više poslijediplomskih studija u zemlji i inozemstvu. Kao gostujući profesor predavao je na više respektabilnih sveučilišta u inozemstvu. Bio je član međunarodnih stručnih udruženja: *European Economic Association*; *International Finance Association* i *International Input-Output Association*. Profesor Mate Babić bio je više godina član Uprave Zaklade „Biskup Josip Lang”.

Na sveučilištu Libertas u Zagrebu, na kojem je predavao zadnjih desetak godina, ostavio je neizbrisiv trag sjajnog profesora na preddiplomskim, diplomskim i doktorskim studijima iz nekoliko kolegija. Bio je cijenjen i omiljen među studentima i nastavnicima Libertasa, a svi su ga voljeli kao čovjeka veselog i mudrog, s velikim životnim iskustvom, koji je i u najtežim trenucima svog života znao zatomiti bol zbog životnih nedaća i na sebi svojstven način razveseliti svoju okolinu sjajnim životnim pričama i dosjetkama. Njegove će priče iz života našeg običnog čovjeka iz njegova rodnog kraja i njegove izreke ući u legendu, kao što i on sam ulazi u legendu svojim životnim stavom i neviđenom ljubavi prema svojoj domovini Hrvatskoj.

Onaj koji je tako vedro živio i radio s nama, veselio se svakom našem zajedničkom uspjehu, koji je osim svog znanstvenog života imao dušu i srce velikog čovjeka i humanista – takav čovjek nikada ne umire i ostaje vječno s nama i u našim sjećanjima. I zato, dragi naš profesore i prijatelju Mate, neka ti je vječna hvala i slava.

Tvoji prijatelji, suradnici i svi djelatnici Libertas međunarodnog sveučilišta.

**RECENZENTI ČLANAKA
U ZBORNIKU SVEUČILIŠTA LIBERTAS 1-2, 2017.**

doc. dr. sc. Ivor Altaras Penda
prof. dr. sc. Ivo Andrijanić
doc. dr. sc. Sonja Brlečić Valčić
doc. dr. sc. Stipe Buzar
doc. dr. sc. Vladimir Filipović
dr. sc. Sanja Gongeta
prof. dr. sc. Goroslav Keller
prof. dr. sc. Mladen Knežević
doc. dr. sc. Radojka Kraljević
doc. dr. sc. Damir Mladić
Kristijan Marić, mag. int. rel. et dipl.
prof. dr. sc. Duško Pavlović
doc. dr. sc. Davor Perkov
Ana Radović Kapor, MA
doc. dr. sc. Ante Samodol
Željko Trezner, struč. spec. oec.
Igor Zovak, mag. int. rel. et dipl.
mr. sc. Davor Žmegač